

Historisk bakgrund till påve Franciskus evangeliska maning Evangelii Gaudium

Andra Vatikankonciliet - "Den nya evangelisationen" (Johannes Paulus II) - 2000-årsjubileet -
Påvliga rådet för den nya evangelisationen (Benedictus XVI)

- Bengt Malmgren -

Evangelii Gaudium är en programskrift för påve Franciskus pontifikat som är förankrad i utvecklingen alltsedan Andra Vatikankonciliet och förebådar påvens pågående reformarbete.

På Kristus konungens dag 2013, avslutningsdagen för TRONS ÅR presenterades detta drygt 200 sidor långa dokument av påve Franciskus, [Evangelii Gaudium en evangelisk maning adresserad till "biskoparna, prästerskapet, ordensfolk och de kristtroga lekmännen"](#), d.v.s. till hela Guds folk. Dokumentet vänder sig alltså inte som många påvliga dokument under senare tid till "alla människor av god vilja", utan just till de kristna. Anledningen är att huvudbudskapet är en maning till att bli bättre på det som är Kyrkans och därmed alla kristtrognas specifika uppdrag i världen: Att vittna om evangeliet. Det innehåller också självkritik och analys av varför vi kristna och Katolska kyrkan blivit så ljumma och ineffektiva i detta avseende, varför så många särskilt i västvärlden vänder Kyrkan ryggen och inte anser att kyrkan har de svar man söker på den existentiella frågorna.

Det är ett starkt dokument som borde läsas med eftertanke och begrundan av varje katolik, präster och ordensfolk såväl som lekmän och särskilt av oss inom rörelserna.

Det går en rak linje från Andra Vatikankonciliet till detta dokument, och påven gör flera referenser till konciliet grundkonstitution om Kyrkan Lumen Gentium.

Konciliet betonade kyrkan som Guds folk där alla, lekmän såväl som vigda tjänare är utrustade med andliga nådegåvor och ansvariga för evangelisationen.

År 1975 gav påven Paulus VI ut den apostoliska maningen Evangelii nuntiadi, Om evangeliets förkunnelse i dagens värld, man kan säga att det är en föregångare till Evangelii Gaudium. Påve Paulus upprepar där konciliet grundtankar att varje döpt kristen är kallad att vittna om sin tro, och att detta sker både i gärningar och ord, det vill säga både i form av karitativt arbete och kärlek till nästan men också i en klar förkunnelse av skälet till vårt engagemang: Frälsningen i Jesus Kristus.

Det är inte frågan om vi skall evangelisera eller inte, utan hur vi skall göra det på ett sätt så att evangeliet hittar vägar till dagens människors hjärtan.

Paulus VI ställde självrannsakande frågan:

"-Vad har det i våra dagar blivit av Evangeliets dolda kraft som förmår att påverka människors samveten?" (EN 4)

Också från ett annat dokument av Paulus VI där han fortsätter en självrannsakande reflektion över kyrkan, encyklikan Ecclesiam suam hämtar påve Franciskus inspiration.

Franciskus citerar i EG från encyklikan:

"Kyrkan måste med genomträngande blick se in i sig själv och reflektera över det sätt på vilket hon lever... Denna levande och livliga självinsikt leder oundvikligen till en jämförelse mellan idealbilden av Kyrkan som Kristus planerade den och älskade som sin heliga och fläckfria brud (jfr Ef 5:27), och den aktuella bild Kyrkan visar världen i dag"

Påven Johannes Paulus II präglade begreppet "DEN NYA EVANGELISATIONEN" Han använde det första gången vid sitt apostoliska besök i Polen 1979, för nästan exakt 40 år sedan, den 9 juni i Nowa Huta nära Krakow. Till människorna församlade till mässa i denna moderna industriort sade påven att *den nya evangelisationen måste som Andra Vatikankonciliet lärde, vara ett arbete som delas av biskopar, präster, ordensfolk och lekmän, av föräldrar och ungdomar. **Församlingen är inte bara en plats där katekes förmedlas, den är också en levande miljö som måste aktualisera den***".

Den nya evangelisationen skiljer sig från tidigare evangelisation i "missionsländer" genom att den lika mycket syftar till re-evangelisation av de tidigare kristna länderna i västvärlden. ja t.o.m. att kyrkan själv på nytt behöver höra evangeliet och ta åt sig den grundläggande förkunnelsen om frälsning i Jesus Kristus, det som vi kallar den **kerygmat** som förmår att nå människors hjärtan. **Katekes** och dogmatik är inte tillräckligt om vi inte har tagit emot Jesus i vårt hjärta. **Först kommer kerygmat som levandegör tron i vårt hjärta och manar oss till omvändelse. Katekesen är nästa steg, en systematisk reflektion över det som är innehållet i vår tro. Det hjälper inte att vi är spränglärd på katekes om inte tron har slagit rot i vårt hjärta.**

Ärkebiskop Rino Fisichella som tidigare var president för Påvliga rådet för den nya evangelisationen och nu president för internationella rådet för katekes sade nyligen i en intervju med anledning av att en ny kommenterad upplaga av katolska kyrkans katekes förbereds:

"I analysen av tron skiljer teologerna på 'fides qua', själva trosakten, och 'fides quae', innehållet i det man tror. Alltför länge har i kristen fostran på alla nivåer, inte bara i katekesundervisning, betoningen lagts på det detaljerade innehållet i tron på bekostnad av tron som ett personligt val som vi frivilligt gjort under inflytande av nåden. Denna obalans är tragisk, därför att den har underminerat vår tro på Jesus Kristus som en levande interpersonell relation och istället gett intrycket att tron inte är mycket mer än en intellektuell övning begränsad till huvudet snarare än att involvera hela människan i hans eller hennes totalitet."

Benedict XVI inrättade 2010 Påvliga rådet för den nya evangelisationen, och 2012 hölls i Rom en biskopsynod med temat "Den nya evangelisationen och förmedlingen av den kristna tron". I samband med synoden hade "Trons år" utlysts och inleddes den 11 oktober 2012, på 50-års dagen av Andra Vatikankonciliet öppnande. I samband med tillkännagivandet av trons år publicerade påven skrivelsen Porta fidei (Trons dörr) där han säger att *om vi tolkar och implementerar lärdomen från Andra Vatikankonciliet på rätt sätt, kan det och kommer det att vara ett kraftfullt medel för kyrkans förnyelse.*

Och det var alltså på avslutningsdagen av Trons år, Kristus konungens dag 2013 som påve Franciskus presenterade Evangelii Gaudium, vilket understryker dokumentets samband med historien bakåt.

Påve Franciskus vill nu göra allvar av detta som man talat så länge om i kyrkan och uppmanar Guds folk att faktiskt ta till sig och göra sätta evangelisationen i centrum.

Men också Johannes Paulus II var som vi hört angelägen om att sätta evangelisationen i centrum och gå från ord till handling och såg millennieskiftet år 2000 som ett tillfälle för kyrkan att förbereda sig för ett nytt kapitel i sitt evangeliserande uppdrag. Nu blev 2000-talets första decennier inte så lysande som man hoppats, istället har kyrkan gått igenom sin värsta kris på många hundra år genom att pedofiliskandalerna och maktmissbruk kommit i dagen och kyrkan har sjunkit i förtroende i människors ögon.

Men också detta kan ju vara en del av Guds plan. Kanske kyrkan inte var mogen att gå in i den nya evangelisationen utan att det behövdes en tid av utrensning och självrannsakan innan förnyelsen kan bryta igenom. Glömmer vi självrannsakan och omvändelse utan bara fokuserar på triumfatorisk härlighet bygger vi på lösan sand. Självrannsakan och omvändelse måste hela tiden gå hand i hand med förnyelse och hängivenhet för evangelisationen.

Påven Franciskus betonar att båda dessa element måste finnas med hela tiden. Av den förhandsinformation som vi fått angående den kuriareform som snart kommer att offentliggöras, titeln är *Praedigte Evangelium*, förstår vi att påven vill göra det evangelisationsprogram han lägger ut i Evangelii gaudium inte bara till centrum i kyrkans hjärta, utan också i hjärtat hos Vatikanen själv. Alla kyrkans aktiviteter och hela kyrkans organisation på alla nivåer skall utgå från och underordnas evangelisationen.

I den gamla kuriaorganisationen var Troskongregationen det viktigaste departementet, en avläggare av den tidigare Inkquisitionen som vakade över renlärigheten. I den nya organisationen kommer Troskongregationen att få en mer underordnad roll, och det nya viktigaste departementet vid sidan av statssekreteriatet kommer att bli ett nyinrättat departement för evangelisationen. Evangelisationsdepartementet övertar de funktioner som tidigare föll under Missionskongregationen och Påvliga rådet för den nya evangelisationen. Man skiljer inte längre på evangelisation av onådade folk och nyevangelisation av tidigare kristna nationer, utan evangelisationsuppdraget ses som ett enda.

Även lekmän skall kunna ha höga uppdrag i den nya kuriaorganisationen, och intentionen skall vara att kurian inte längre är en tillsynsenhet över biskoparna, utan ett service-organs som betjänar både påven och biskoparna och hela kyrkan i dess evangeliserande uppdrag och en förnyelse av samarbetet mellan präster och lekmän skall främjas.

I utkastet till text som presenterats sägs:

"Denna förnyelse...skall reflektera denna fundamentala ömsesidighet (mellan vigda och lekmän) och göra det möjligt för Kyrkan att komma så nära som möjligt den erfarenhet av missionerande gemenskap som apostlarna levde i."

Att bevara den katolska trons integritet kommer att vara en viktig uppgift som Troskongregationen fortfarande har, men utöver det får den också uppgiften att ge stöd åt påven och biskoparna i att förkunna evangeliet.